

DAN DĂNILĂ

Dan Dănilă – Dialog cu Andrei Zanca

(dialogul a avut loc cu 15 ani în urmă și nu a fost publicat)

D.D.: Dragă Andi, în primul rând îți mulțumesc că ai acceptat acest dialog, nimic altceva decât un pretext pentru a aborda unele probleme care mi se par cruciale, pentru a căuta împreună niște răspunsuri sau niște concluzii care sper că sunt și pentru tine de cea mai mare importanță. Am ajuns amândoi la "vârsta a treia", de tineri bunici, vârstă la care lucrurile cu adevărat importante sunt puține dar esențiale.

Iată o primă întrebare, care pentru cei ce nu au avut experiența ta poate părea banală sau chiar naivă, dar care cred că ne frământă pe amândoi în egală măsură: după două decenii de la plecarea din țară și de la căderea comunismului, crezi că ar mai fi posibilă reîntoarcerea? Crezi că decizia de a pleca a fost corectă, benefică pentru viața ta, sau un răspuns corect nu este posibil fiindcă implică prea multe necunoscute și prezumții privind alternativa și tot ceea ce ar fi decurs din aceasta?

A.Z.: Nu mă consider nicidecum plecat. Am așezat doar un spațiu. Anatemizarea mai mult ori mai puțin tacită a acestei, cum îi spui tu, plecări, este nu numai anacronică, ci și extrem de văduvitoare pentru cultura română. Totul se trage de la faptul că suntem niște trasatori de granițe, de „garduri” între o casă și alta, între un teritoriu și altul, între un om și altul, între om și Dumnezeu. Textele, mesajele mele au apărut și

s-au raportat invariabil și mereu la meleagul natal. Am și simțit însă nevoia acestei însingurări blestemat - benefice și fertile, a unei ruperi de o anume aură a unei demonice irosiri, agitații și goane materiale inerente unei radicale schimbări, o aură străină tăcerii, liniștii și unei anume reculegeri. Orice resurrecție veritabilă se poate opera însă doar dinspre individual într-o colectivitate / un social, și nu invers prin impunerea cu forța a unei grile, a unui comandament social, ideologic asupra unui neam, cum am trăit-o și o știm bine amândoi. M-am însingurat într-o decantare lăuntrică pentru o anume transparență necesară. O însingurare a reîntoarcerii, i-aș zice.

D.D.: Perioada anilor petrecuți departe de țară coincide cu cea a deplinei tale maturizări biologice și intelectuale. Ai simțit oare o graniță ideologică de nepătruns între cele două zone geografice și culturale ale Europei, sau aceasta nici nu este importantă și există cumva un dat genetic, o călăuză interioară a fiecăruia dintre noi, care ne poate duce spre adevăr și libertate, indiferent de locul trăirii?

A.Z.: Pe măsură ce coborăm în adânc, în abisul lăuntric (cel mai adânc dintre abisuri...) diferențele dintre noi dispar treptat pînă la mistuire: în forul cel mai adânc suntem extrem de asemănători.

D.D.: Care crezi că este, sau ar trebui să fie rolul intelectualului în general și al scriitorului în special în lumea de azi? Există oare locuri pe lume în care acesta este mai favorizat de soartă, mai armonios integrat în societate?

A.Z.: Oriunde ar fi, eu cred că un intelectual, un scriitor este cel care-și pune în joc existența pentru crezul său. Pe mine însă mă interesează dincolo de ei, schimbarea posibilă la ochi, pe care o întrezăresc în fiecare. Există un moment anume când reîntorcându-te din izolarea limpezirii de sine, Vederea nu mai e doar Vedere, e Devenire. Iar tu cel reîntors devii, și chiar și numai prin simpla ta prezență, un Trezitor. Este tot ce putem face..

D.D.: Dragă Andi, cum îți explici că soarta multor state ale lumii se află tot mai des în mâinile unor indivizi

dubioși (și nu doar în Asia sau America de Sud), a unor oameni de calitate inferioară, tot mai lipsiți de morală, educație sau bun simț?

A.Z.: Prin faptul că lipsa unei atitudini interrogative, critice și autocritice, a spiritului critic în genere (un pas esențial al travaliului individual), co-masează oamenii, îi menține în grupuri ușor manipulabile. Însă mănținează cu rafinament într-un grup ori individ o obsesie și vei observa că nici o altă viețuitoare nu-și urmărește cu mai multă orbire și încrâncenare alienată scopul inculcat. Și aici geniul anonim a intuit bine: un nebun aruncă o piatră în fântână și zece înțelepți se străduie să o scoată... Cei aflați în frunte nu sunt doar emanația subtilă a unui subconștient colectiv (când nu se impun coercitiv), ci vor constitui și ținta concretă de proiectare a nemulțumirii, urii și a tuturor „umbrelor” colective. Este „favoarea” de a putea proiecta mazăga lăuntrică asupra altuia, altora, ca singur vinovat. În fond cam toți sunt bântuiți mamonic. Fără robi, nici tirani. Ori, fără război, nici bani... Noi spunem și azi: așa a fost să fie. Bine. Însă unde a rămas acel simplu: îmi pare rău, unde căința? Și apoi ar fi absolut necesară și o leacă de smerenie, nu-i așa?

D.D.: Consideri că este posibilă o lume lipsită de lirism și poezie, sau acestea, ca și religia, sunt niște componente sine qua non ale sufletului uman?

A.Z.: Consider că dacă nu se reia cât mai curând legătura cu Sacrul (i.e. teritoriul absolutei Poezii, al Poetului deplin care este divinitatea, Dumnezeu), vom dispărea ca rasă umană. E cum ai spune că împiedicarea topirii calotei polare presupune mai întâi topirea gheții din inimi. Eu am fost și am rămas mereu un nomad între inimi...

D.D.: Ești dascăl, prin formație și vocație; observând evoluția (sau involuția) generală a școlii și a moralei, consideri că este posibilă o transmitere acurată a experienței, științelor și cunoștințelor în general către generațiile tinere, la nivelul familiei și al învățământului oficial, sau educația nu (mai) este de fapt posibilă, indivizii și umanitatea aflându-se într-o involuție de neoprit, făcând mereu și mereu aceleași greșeli, perpetuând erorile capitale ale istoriei? Care crezi că

sunt marile păcate ale școlii actuale?

A.Z.: Singura șansa o constituie după mine Școala, resurecția globală a învățământului, cultivarea „răsădurilor”. Și ea va trebui să pună pondere pe Conștiință. Nu mă va mira ca în următoarele decenii, dacă nu vrem să ne punem în pericol integritatea psihică și fizică, să existe cursuri masive și reluate la toate nivelele la... disciplina Conștiință. Fiindcă ea presupune nu doar o resurecție a învățământului ca bază a unei reînnoiri genuine, ci concomitent și a familiei și a societății în genere. O școală, o resurecție veritabilă presupune în primul rând formarea de caractere. Cursul de conștiință bazat pe discipline exclusiv spirituale, începând din anii fragezi prin reactivarea povestirilor, basmelor, miturilor, presupunând activarea afectivității, a imaginației, adică prin lente introduceri și călăuziri în straturile atât de diferite și de adânci ale conștiinței (în fond doar Una).

D.D.: A existat în viața ta o persoană călăuzitoare de cea mai mare importanță sau ai mai mulți maestri care te-au format? Discipolul trebuie oare să încerce mereu a-și depăși maestrul, sau datoria lui este doar aceea de a perpetua docil învățătura acestuia?

A.Z.: Cred că nimeni nu ar trebui să urmeze un Altul: i-ar zări doar spinarea... cred mai ales că trebuie să ne însoțim. Călăuza se află de fapt în lăuntrul fiecăruia, chiar dacă Însotitorul ar fi însuși Isus. Trebuie doar să ne decidem pentru acest travaliu anevoios, cel mai anevoios al întâmpinării ei.

D.D.: Locuiești într-un oraș cam la fel de vechi ca Sighișoara natală, oraș al cărui nume s-ar putea traduce prin "Fântâna tămăduirii" (Heilbronn). Ai reușit să te apropii sufletește de acest loc, această fântână ți-a fost benefică, ți-ai găsit aici prieteni, te-ai implicat cumva în viața culturală a cetății sau ai preferat să-ți păstrezi liniștea anonimatului?

A.Z.: M-am însingurat într-o dublă ipostază. Una individuală și alta socială (spre norocul meu și renunțând la toate calificările mele universitare de prin București, Cluj și Freiburg – și asta limpezește poate mai bine primele tale întrebări obsesive...): lucrez doar

noaptea într-un hotel uriaș de pe o insulă aflată pe râul Neckar aproape de Lauffen unde s-a născut Hölderlin.

D.D.: M-aș bucura să ne spui câteva cuvinte despre preocupările tale actuale, despre trăirile artistice, lecturile și proiectele care te animă, poate despre oamenii deosebiți pe care i-ai întâlnit în ultima vreme.

A.Z.: Oameni... nu prea întâlnesc dragă Dan... Însă lăsând la o parte „gluma”, trec luni de zile până să schimb o vorbă la telefon cu cineva. Pentru mine fiecare om este interesant dacă-i surprinzi esența unicității. Te întâlnești cu cine trebuie și la momentul potrivit, mereu: Nimic nu este „întâmplător”. Totul este să recunoști cât mai devreme posibil acest model pe care-l ia viața ta în împletirea ei intrinsecă cu Tot și Toate. De la numeroșii mei câini dragi am învățat o mulțime. Și cel pe care-l am acum mă însoțește de fiecare dată când o tai aici prin păduri, zile și chiar nopți de-a rândul atunci când sunt „liber”...

D.D.: Dragă Andi, îți multumesc foarte mult pentru acest dialog.

A.Z.: Cu drag și cu o anume jenă, constatând acum la urmă că întrebările tale sunt mai extinse și poate mai elocvente decât răspunsurile mele.

Portret de grup cu Andrei Zanca
sursa: <https://antoneseiliviu.wordpress.com>